

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta

Sosiaali- ja terveysvaliokunta perjantaina 12.04.2024 klo 9.00 HE 13/2024 vp / Asiantuntijapyyntö

KEHA-keskuksen lausunto hallituksen esityksestä työttömyysturvaa ja eräitä muita koskevien lakien muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Ansiopäivärahan määrän alentaminen ja porrastaminen

KEHA-keskus ei ota kantaa ansiopäivärahan määrän alentamista ja porrastamista koskevaan kohtaan. KEHA-keskus tuo kuitenkin esiin tarpeen sitoa päivärahan porrastamista tiiviimmin osaksi TE-palveluiden tulevan rahoitusmallin aikarajoihin. Kuntien rahoitusvastuu suhteessa työttömyysetuuksiin kasvaa jatkossa porrastetusti niin, että ensimmäisten 100 työttömyysetuuden maksupäivän osalta rahoitusosuus nollaprosenttia. Tämän jälkeen rahoitusosuus kasvaa porrastetusti ollen maksimissaan 50 % siinä vaiheessa, kun työnhakijalle on kertynyt yli 700 päivää työttömyysetuutta. KEHA-keskus katsoo, että jos porrastuksessa noudatettaisiin sekä palveluita järjestävien tahojen että työtömän osalta samankaltaisia aikamääreitä, on mahdollisuus luoda vahvempi kannustin työllistymiseen niin kunnille kuin työnhakijoille.

KEHA-keskus nostaa kuitenkin esiin huolen siitä, kuten hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa on todettu, tulee ansiopäivärahan määrän vähentyminen kohdentumaan ensi sijassa jo valmiiksi pienituloisiin työnhakijoihin. Tämä itsessään tulee kasvattamaan työnhakijoiden eriarvoisuutta. Lisäksi on huomioitava se, että merkittävällä osalla työnhakijoista työttömyyden pitkittymisen taustalla on työkykyyn liittyviä syitä. Jos näihin tekijöihin ei kyetä puuttumaan esimerkiksi vahvistamalla monialaisten palveluiden saatavuutta, tulee esitys selkeästi heikentämään mm. osatyökykyisten asemaa.

Palkkatuettu työ ja työssäoloehto

KEHA-keskus pitää hyvänä esitystä vahvistaa palkkatuetun työn roolia työllistymistä edistävänä palveluna sen sijaan, että palkkatuki toimisi pysyvänä ratkaisuna työllistymiselle. Tältä osin työssäoloehdot koskevat esitykset ovat perusteltuja. KEHA-keskus katsoo kuitenkin, että työssäoloehdon kerryttämisen poistuminen edellyttää, että palkkatuen järjestämisen edellytyksiä arvioidaan uudestaan. Varhaisessa vaiheessa tulee turvata palkkatukijakson päätyttyä työnhakijalle joko pysyvä työsuhte palkkatukea hakeneella työnantajalla tai sitten selkeä ratkaisu, jonka pohjalta avoimille työmarkkinoille työllistyminen helpottuu. Jälkimmäinen edellyttää TE-palveluiden osalta panostamista työnhakijalle tarjottavaan asiakaspalveluun ja yksilöllisten ratkaisujen löytämiseen jo ennen palkkatukijakson päättymistä.

Työllistämisvelvoite

Velvoitetöylyllistämisen lakkauttamisella on järjestelmävaikutuksia hakijoiden asiointialustaan sekä yleiseen avustusjärjestelmään, jossa työlyllistämiseen liittyvät päätökset ja maksatukset tehdään. Velvoitetöylyllistämiseen liittyvä toteutus tulee joko piilottaa tai purkaa. Muutoksen arvioidaan olevan kohtuullisen pieni. Seurannaisvaikutuksia on järjestelmästä tuotettaviin raportteihin ja tilastoihin velvoitetöylyllistettyjen osalta. Vaikutusten arviointi raportoinnin osalta on vielä kesken. KEHA-keskus toteaa, että suurilta muutoksilta olisi hyvä pidättäytyä työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirron ja TE-palveluiden digitaalisen uudistuksen ollessa kesken. Uudet muutokset voivat vaarantaa jo muutokin kriittisen tiukan aikataulun. Joka tapauksessa KEHA-keskukselle tulee varata riittävästi aikaa, vähintään 6 kk, sekä riittävä resursointi muutoksen toteuttamiseen ennen lakimuutoksen voimaantuloa, jotta muutoksen vienti järjestelmiin olisi edes mahdollista.

Työmarkkinatorin Asiakkuudenhallinnan näkökulmasta ei aiheuta KEHA-keskukselle tietojärjestelmämuutoksia, koska maksajilta nykyisin tuleva velvoitekertymä tieto voidaan vain lakkauttaa tulemasta ilman, että järjestelmään tehdään sen osalta muutoksia (ko. laskurin purkuun liittyvät muutostarpeet ovat maksajilla).

Taloudelliset vaikutukset

Esityksen merkittävimmät työllisyysvaikutukset on arvioitu tulevan ansiopäivärahan porrastamisesta sekä velvoitetöyly lakkauttamisesta. Hallituksen esityksessä tehdyn arvion mukaan kuitenkin työssäoloehdon kertymiseen liittyvät vaikutukset on arvioitu suhteellisen pieniksi. Myös esityksessä esitetyt taloudelliset vaikutukset ovat uudistusten osalta pienet. KEHA-keskuksen näkökulmasta tämä nostattaa esiin kysymyksiä uudistusten tarpeellisuudesta nykymuodossaan.

Esityksessä esitetyt taloudelliset vaikutukset ovat myös näiden uudistusten osalta huomattavan pienet, mikä KEHA-keskuksen näkökulmasta asettaa kyseenalaiseksi uudistusten tarpeellisuuden nykymuodossaan.

KEHA-keskus

Jaakko Westerlund
Yksikön johtaja

Kirsti Ukkonen
Johtava kehittämisasiantuntija